

הקומדיה הישראלית

מאת חיים באר

פרידתה של נערה בשמלת
מלמלה לבנה מאהובה חייל האו"ם
הנורווגי, הילדים שיש לכסותם
לפנות בוקר, זוג חנוונים הנוסעים
לנפוש בחו"ל, סיפתח של
בזבזנות בחנויות הפטורות ממכס -
רישומי-חטף מתור מסע אירוני נוסח
"הקומדיה האלוהית" אל
נמל-התעופה בוגוריון -
"הטרמינל לגו-העדו".

נורות כבות ונדלקות - אין דבר מיותר יותר מטיסה שיצאה וממטוס שנחת

"ואתה, לאן אתה נוסע?" הוא משיב, כמנהג גוברין יהודאי, בשאלה.

האשה צובטת את בעלה ברכו. הוא מטה אליה את אונו והיא לוחשת לו ביידיש, "תנחום, אתה שומע, אל תדבר אל זרים, אולי הוא מס הכנסה."

"אתם נוסעים למונטריאל?" אינני מרפה. "גוסעים, מה חשוב לאן," אומר תנחום בשמץ מסתורי יותר, "כל מי שירשם פה נוסע."

בסמוך להם עומדת צעירה בשמלת מלמלה לבנה, חבוקה בזרועותיו של חייל או"ם נורווגי. היא מלטפת את לחיו הסמוקות, מעבירה באינטימיות אצבע על שפתיו הפשוטות כאילו היתה פורטת על נימיו. תובעת בלב. תר בעת בעין. אחר-כך חובקת את אגן הירכיים שלו. ומביטת בו עין בעין. אני רואה את עצמי ככיים ובכל זאת ממשיך להתבונן בשניים. הוא נוקשה מאוד. מבטו נעוץ במקום אחר. בוודאי רוצה שהבכחגלית הזומנטית הטפשית הזו תיגמר. בשרה כמה אליו. אלי, שלא יגמר לעולם. היא חופנת את פניו בשתי ידיה ומבקשת בשפתיה את פיו, אינני יכול לעמוד עוד בכאב.

על כן פסל, בנוסח הריאליזם הסוציאליסטי, חייל חבוץ עם אנשים. "ס, ברסלאו, מיבצע יונתן," אני רושם בסנסק את הכתובת, "קרבה, תלות גומלית, אמונה, אמון הדדי, עמי, לא ידעתי באמריקה אם יש בנות אמת, אם זה קיים במציאות, או באתי להסתכל, לתקשיב, לחוש, ובכל זאת לא ידעתי ממש, עד אנטבה."

ארבע נזירות פרבוסלבויות, מן חכנסית הרוסית האדרימה, חולפות לרוחב האולם. אם המנזר בראש, שתי נזירות בכירות בעקבותיה, ובמאסף נזירות זוטרת, כך, עלי כל-פנים, אני מנסה לשרטט לעצמי את ההייררכיה הכביסייתית. ארבעתן נכנסות לבית-השימוש. קולקטיביות רעי יוגית.

ממול, על הקיר, לוח הטיסות היוצאות. אנשים נושאים עיניים בציפייה ובערגה אל הלוח ואל הכתוב בה. כמו הצנחנים הניצבים מול הכותל בחצולם המפורסם מששת הימים. הנורות העליונות נדלקות וכבות ליד הטיסות העומדות להמריא. אחר-כך כבות הנורות והכתובות מתחלפות. אין לך דבר מיותר יותר מטיסה שכבר יצאה, ממטוס שכבר נחת.

הצעירה בשמלה הלבנה, הכלה האבודת העתידה להיניח בעוד מעט קט, עדיין חבוקה בזרועותיו של החייל הנורווגי, איש אינו נותן דעתו עליהם. אני משוטט באולם

מית, וכבר מילמלו שפתי את שורותיו בנות-האלמונות של הפלורנטיני הזקן:

"שם לחושים מותר אשר בארץ מהם נמנע, כי שם הכין אלות מקום סגולה לבני-אדם לשבת."

הפורגטוריון

בוגוריון הגרמי והזעום, שומר-הסף היצוק ב-ברונזה של בתיה לישנסקי, זרק בי מרה מעל כנו כש-זכנסתי המעבר מן החום המעיף של השפלה הפנימית אל האולם הממוזג היה חד כל-כך, עד שמכסה הזכוכית של שעון-היד שלי התכווץ ונפל ארצה.

טור-הטוהר, הפורגטוריון הדגני, שבו נצרפות הנשמות הממתחנות לדין, רחש המוגי בני-אדם המלהגים באין סוף לשונות והנושאים את צרורותיהם מכאן לשם בהיגיון שנסתר ממני.

"עתה ישוך הגל, עליו תגבית סירת דמיון-רוחית את מפרשית, עובת ים כה רע מאהוריה ועל מלכות שניה עתה אשירת בה נסחרות נשמות ילדי-החלד לעליית שמים תוכינת."

אני מנסה לקשור שיחה עם בעל ואשה היושבים על מוודותיהם כעכבר על דיגריה. הם לברשים בבגדי-השבת שלהם, ממששים ללא הרף את הארנקים המוסחרים שב-הם הצפינו את ממונם ונראים לי כבעלי חנות מכולת בלב תל-אביב שהחליטו, על סף הויקנת, לממש את חלומם ולנסוע לחוץ-לארץ. "בשביל מה אנחנו עובדים כמו חמור רים, אדם לא לוקח שום דבר לקבר," אני שומע אותם משכנעים זה את זה בחנות הריקה באישון לילה, תוך כדי ספירת הפדיון היומית, ואינני יכול שלא להרהר בכאב בהורי שמעולם לא סגרו את דלתות חנותם, אפילו לא כדי לנסוע יחדיו להתנונה משפחתית, ובוודאי שלא הרשו לעצמם לצאת להבראה, מחשש שמא תברח להם הקליינט-טורה מבין האצבעות ותערוק לחנויות המכולת השכנות. אתם נוסעים לפרנקפורט," אני שואל את הגבר.

ידידיו של יורד מרכבה

השבוע אני מגלגל לעברכם, קוראי היקרים, כתוב צבע, כפי שמכונה סוג זה של רשימות בעגת העיר תונאים, על המתרחש בנמל-התעופה בוגוריון בחדשי הקיץ האחרונים.

וראשיתו של המעשה כך היתה. זה זמן-מה מפצירים בי חברי במערכת לנסוע ללוד ולראות במו עיני את נהר רתם של רבבות ישראלים לחוץ-לארץ. אל המרחבית, "אגדה, וקני ציון לא זוכרים תופעה כזאת כבר 70 שנה," הם אוחזים לשון החבריה ומנסים לפתותני בן-אדם יושב חושך וצלמוות, אסיר עוגי וברזל, להשוף את עצמי לקנאה בבני רשף המגביהים עוף, ואם לא די בכך הם מוסיפים ואומרים כי לאחר שאשקיף מן הצד על הריטואל הנחב"גז אוכל לרשום פרק נוסף בספר הלא-כתוב של, "החוויה הישראלית לסוגיה."

למען האמת, לא רק חששתי מפני הקנאה ומפני העל-בון של המשגל הנסוג המזומן לי, שהרי ברי לי שאאלץ לתזור משם כלעומת שבאתי, אלא שיותר מכול התייראתי מהבנאליות. מה עשוי אני לראות שם בעיני הברש שלי, שאתם, יקירי, לא ראייתם בעברכם במקום שהוא ביום מן הימים. אמנם אני הולך-בטל שעיתותי ביד, ואיני בהול להפקיד את מזוודותי ולמסור את דרכוני לבדיקה ולגשק לחותנת מכותכם, אבל הרי אתם יודעים את טיבו של חמקום הזה. וגם אם לא נתמול מולכם ועדיין לא נסעתם חו"ל, הטלוויזיה כבר טרחה והביאה לבתיכם את המראות הטריטוריאליים הללו לאחר שהשביעה אתכם עד בחילת בנחילי הנפשים הצולים בשר על גחלים ביערות הקק"ל, המשתכשים במימיהם-סיוסון של נחל עוגיה והזנים את עיניהם בבתולות תל-אביב המעסכות על החופים.

הרצי היה האיש ששבר אותי, יש לי כותרת בשבילך, אמר והגניב בי מבט כבעלת-בית הרואה את החתול נלכד בכד-השומת, "הטרמינל לגו-העדו". וכבר ראייתי את עצמי, חיים בן ברכה, כאחד מיורדי המרכבה וכר' ישמעאל כחן גדול העולים למרום, נכנסים בשלום ויוצאים בשלום ומביאים את מסתורין-של-מעלה לבני-האדם.

המסמר האחרון היה ההבטחה שדוברת מנהלת שדות התעופה תחלוף אלי ותיכנס איתי למקומות שרגלו של בן תמותה שאינו נוסע, אינה דורכת בו.

"ביאטריצ'ה, זו ביאטריצ'ה הנאצלת," באנקתי וראיתי את עצמי, דנטה הישראלי, מתלחה אל מורת-הדרך השמי

העברית, כפי שקראה לספרות העברית רחל שו"ר. לארץ לט יש תיאוריה אחרת, לדעתה הם מביאים את הספרים כמתנת לקרובים ולידידים שירדו או שיצאו לשליחות. „רעיונים, איזה עיתונים נמכרים, אני מקשה, „הכול, היא מחייכת, „אנשים קונים בבת אחת את יומן השבוע ואת כותרת ראשית.“

במסעדה המפוארת של לויס אנתנו פוגשים את סילוון. במקטורן ובעניבה. סגן מנהל המסעדה. למד מלונאות בסמינר הקיבוצים מפי מורים שווייצריים, יש לו פרק קטן בחייו בעין השופט. הוא גאה במסעדה שלו, במדע ריות הלושנות חולצות הימניות רקומות, „קצת פולק לור“ הוא מחייך, עיקר גאוותו על הכנתן של ארוחות למאות אנשים אחרי התראה קצרה. מצב זה הוא תוצאה עיכובי המראות. אין מלכות נבנית אלא מתורבנה של חברתה.

המרכז הסמוי של הפרדייס התחתון הוא התנויות הפי טורות ממכס לטבק, סיגריות, משקאות ובשמים. עדה, מנהלת החנות, מספרת על מנהגי הקניה של הישראלים. אני עוקב אחרי הבולמוס, הסיפתח של הבובות. קורווזיה צרפתי, וודקה פינלנדית, פטר הרינג, פינה קולדה. אנשים מטלטלים איתם את הבקבוקים בכל נדר דיהם, כדי להחזירם הביתה ולהתפאר בחסכון כמה דולרים. כנ"ל בשמים, כנ"ל חפיסות סיגריות. למרבה הפי תעה קונים סיגריות ישראליות. הרבה הרגל עושה. לבי יוצא לקנות לאשתי „שנל 5“, אבל המלאך בעל חרב הפיסות העומד בשערי גן העדן מניף את ידו, ואני יודע שכשם שערום באתי לכאן ערום אשוב. אחרי שעה ירדנו אל התופת, משאירים מאחורינו את שים כמעט-אירופיים, שקטים ומנומסים, שזיעתם יבשה בצינת המיווג.

„ויהי במחצית נתיב היינו ואמצא אובד ביער חושך, — — — הוי מה קשה לומר, איכה היה הוא זה יער עד, פראי ועב הסוכך: מדי זכרי בו יתחדש הפחד.“

התופת

כחוץ אני מבחין במשפחה דומעת הממתינה לאורנו של יקירה שיגיע בטיסה הבאה. צעיר שהמוכסים חיטשו במזוודתו יוצא מאולם הנוסעים הנכנסים והבעת יאוש ומיאוס על פניו. נופשים שתוקף דרכונם לעדן פג מתרסקים על קרקע המציאות הישראלית. גזרות ארץ דור, חללי לבנון, הילד שקיבל חום גבוה מרוב געגועים. במשרדו „אלעל“ אני מבקש לשוחח עם אברהם ג'פר, המנהל התורן. הוא מסרב לומר דבר לעיתונות. „זאת רק כתבת צבע, כתבה נחמדה כזאת,“ מידלח אותו ניצה תמרי.

מה הוא צריך צרות. הוא שותק. בחדר הסנדק, מבעד לכרות „אלעל“ שקופה, שמודפס החלון המעוגל, הכשתורן, של אריאן הישאם שלידי יריחו. אני מצותת לפקידה היננית המשתחחת עם מישהו בסלפון. „בוקר משגע היה היום, סיפור“, היא מדווחת על אירועי היום לאלמוני שמעבר לקו, ואחר כך חותמת את השיחה בהבעת תקווה: „אני כבר רואה את האור בקצה המנהרה.“

כחוץ אני פוגש פקיד בכיר באחת מחברות התעופה העושה עסקים טובים. „בו,“ אני שואל אותו, „בסוף איגוסט תראו אור בקצה המנהרה.“ „אור,“ תמה הפקיד הבכיר, „אנחנו רואים הייך בקצה המנהרה. כל זה יגמר לנצח.“

אלה שנתרו מאחור, ממתנים לאלה שיצאו החוצה כדי לחזור

ומכרות ישראליות. כיפות. סידורים בעלי כריכות אלף מיניום דמוי כסף משוככות באבני אילת ירוקות. מגדלי בשמים. אבזמי הגורות ועליהם מגדל דוד. כנסיית הקבר וישראליות של דוש. חניכיה מרוקאית. בובה של אשה מברכת על נרות שבת.

הנוסעים. בני עליה והם מרובים, יושבים מוחשיים ב' כורסאות. כמו אתחחא בין שני מגעים מיניים. האורגזמו הגדולה מן החלומות עדיין קורצת, באופק. אי שם בפאתי מערב.

ניצה תמרי מציינה אית' במספרים מאירי עיניים. 238.000 איש יצאו ונכנסו במחצית הראשונה של החודש. עד סוף החודש ייצאו ויכנסו עוד 242.000 נוסעים. בסך הכול קרוב לחצי מיליון נפש. 15,000 נוסעים ליום בממוצע. 60 תנועות-מטוסים בימים רגילים. 100 תנועות מטוסים בימי עומס.

ב'2 באוגוסט היה השיא. פיצוץ, היא אומרת, „21,600 נוסעים. 122 תנועות אוויריות. עד עכשיו לא היה דבר כזה בישראל.“

ליד דוכן העיתונים והספרים של סטימצקי שקט שלפני הסערה. אני שואל את ארלט. מנהלת התנויות בשדה, מה קונים הישראלים.

„הכול. הם קונים המון ספרי כיס.“ אני תוהה אם הישראלים מתחרטים ברגע האחרון על הנסיעה לנכר רוצים לקחת איתם פיסות-מולדת קטנות, מעט מאדמה

באפס מעטה. חוצה את התורים המתארכים לפני הדוכנים של חברות-התעופה.

אשה לא צעירה ושני ילדים קטנים מלווים ווג. התורים. כבני 30, נוסעים לטייל, אני מנהש. סבתא שומרת על הנכדים.

„אבא, אל תשכח את האטארי,“ מענה הילד את אביו. „בובה, בובה, בובה, איריס אוצה בובה,“ מתחננת הילדה.

„תגית, יש לך סודר,“ שואלת האם בדאגנות מופגנת, „וישתלפני, את שומעת, שתלפני.“

„אמא, הכול בסדר, אל תדאגי לי,“ אומרת הגינת, מנערת את אמה מעליה, ומוסיפה, „תכסי את הילדים, לפנות בוקר כבר נעשה קריר.“

„ירון, שתשמור עליה,“ אומרת החותנת, „אתה שומע, ושלא תדברו עברית.“

ירון משלה בי, המצותת, מבט נועם, ואני מפנה את מבטי אל זקנה בכיסא-גלגלים שנפרדת מאשה צעירה הר נושאת תינוקת בחיקה. שתיהן יודעות שזאת עלולה להיות פגישתן האחרונה.

בקצה האולם, מול המזנון החומה. עומד סטודנט ליד ספסל נייד ושלושה אנשי בטחון נוכרים במזוודתה. מת-אספות עוד כמה בודקות-בטחוניות. סרטים עם פתקיות, לסימון מזוודות שעברו ביקורת, תחובות בהגרות כמטר של תופרת. על הספסל כמה כרוזים בערבית. דגלונים, חיברות. איש בטחון קורא אותם בשימת-לב יתירה. חומר פרסומי של אש"ף, ככל הנראה. הכול קונספירטיבי. מס' תורני השאיות אלימה עומדת באוויר.

„כן,“ ניגש אלי איש בטחון, מחזיק מכשיר-קשר בידו האחת וידו האחרת על האקדה הסמוי שעל ירכו. די בוח לסלקני.

המישה אברכים, הסיוי אחת החצרות הרומניות-בוקר ביניות הקטנות כפי שמעיד לבושם, נכנסים בהמולה. כניסתם של צדיקים עושה רשם. עמוסים מוודות, שקיות פלסטיק, שקי טליות, תיקים עגולים מיוחדים לשטרימי לים. הרבי שלהם בוודאי נופש באחת מעריה-הסקי שבאל-פים, והם נוסעים לעשות עימו את הודש הרחמים והסליי חות.

במקומה מוטלת הצעירה בשמלת המלמלה הלבנת, שמוטת אברים. עוד מעט תאסוף את עצמה ותחזור כל עומת שבאה. תשגר מכתבי אהבה ותטביע בהם את אות שפתיה בליפסטיק, תרטיב את הכר בדמעותיה. עד מתי יוסיף זכרון זה ללוחתך, כלה אמולה?

שני ילדים כבני שמונה מרכיבים ילדה קטנה על עגלת מוודות ושועטים עימה בקול תרועה. סופרמרקט של חלוי מות.

ליד המודיעין כבר ממתינה לי ניצה תמרי, דוברת מנהלת שדות-התעופה, ובידה אישור הכניסה אל העולמות העליונים.

העזו

וירגיליוס נעלם. מטילדה מטבילה את דנטה במי ליתי ובמי אינואי, ועתה הוא מרגיש עצמו „זך ונכון ליסוק כוכבי רקיע“

כבני מרון אנתנו חולפים על-פני השוטר השומר על שער היציאה מן הארץ, עוברים את ביקורת הדרכונים כוקר נים וכרגילים ואנחנו בטנים. בחוץ-לארץ הקטנה. משתעשע בכאילו.

כמו בחיתולו, בציריך, באמסטרדם. אותה מוסיקת רקע שקטה, אותו טוב-שעם מלאכותי, קוסמופוליטי. רצפה פוי פגח קלות. תקרת אקוסטית. חנויות למימכר חכשיטים

חוזרים עם תיקים מלאים ומזוודות עמוסות — נסענו, חיינו וחזרנו